

Det Gode Liv

Mere at leve af, mere at leve for
i Haderslev Kommune

Venstres valgoplæg 2017

VENSTRE

Haderslev Kommune – Mulighedernes kommune

Foto taget under optagelsen af filmen den 9. april. Filmen blev bl.a. optaget i Haderslev.

Haderslev Kommune skal være det sted i vores landsdel, hvor folk vil bo, leve og arbejde.

Vores børn er det kæreste, vi har i livet. Dem skal vi passe godt på. Vores børn er vores fremtid, så hele børneområdet er en investering i vores fælles fremtid. Børn fra Haderslev skal have en god start på livet. Og vores ældre, som har knoklet gennem et langt liv, de fortjener en værdighed i deres alderdom. De fortjener at nyde deres otium, som de gerne vil have det og de skal have den omsorg, de har brug for.

Vi har et sprudlende kultur-, idræts- og foreningsliv. Vi har både fodbold og ishockey på øverste hylde i Danmark, og vi har en professionel sport, der hænger tæt sammen med idræt i bredden. Det skal vi blive ved med at udvikle med talenthold og moderne faciliteter for alle.

På de næste sider kan du læse, hvad Venstre konkret vil gøre for dig og for vores kommune, hvis vælgerne giver os opbakningen til det. Vi fik betroet magten for fire år siden, og den genopretning af især kommunens økonomi og erhvervsudvikling, vi har sat i gang, vil vi fortsætte med at udbygge. Vi vil give borgerne flere tilbud og mere selvbestemmelse ved at bringe beslutningerne så tæt på borgerne som muligt.

Vi har arbejdet med at give kommunen en ny og bedre servicekultur, hvor den enkelte borgers behov er i centrum. Vi ønsker en service, hvor man sammen med borgeren finder muligheder og ikke bare løber panden mod en mur. Det er et langt og sejt træk, og der er stadig punkter, hvor vi ikke er i mål endnu. Men der skal ikke herske tvivl om, at systemet er til for borgeren, ikke omvendt.

I den næste valgperiode vil vi lægge ekstra vægt på, at udvikle hele Haderslev Kommune. Vi har allerede gang i en masse fantastiske initiativer i hele kommunen, men vi vil sætte yderligere ind for en udvikling i balance, hvor lokalsamfund fortsætter med bedre vilkår og mere selvbestemmelse.

Det er Venstres mål, at skabe overblik, muligheder og tryghed for vores borgere. Vi vil engagere os i, hvad de drømmer om, og hvad der bekymrer dem, så vi sammen kan finde de rigtige løsninger. Det er Venstres løfte til borgerne.

God læselyst!

H.P. Geil
Borgmester

En sund økonomi – Ud af luksusfælden og ind i den gode cirkel

For fire år siden gik Venstre til valg på en genopretningsplan. Kommunens gæld var vokset til over 800 mio. kr. I sin sidste årsberetning (2012) fortalte den tidligere politiske ledelse, at den ville slå hul på kassebeholdningen i 2015 – og under skuddet ville blive ved med at vokse i fremtiden. En sådan udvikling med massiv gældsætning er som råd i fundamentet på et hus. Hvis man ikke gør noget ved det, så braser det hele sammen til sidst. Og jo mere man skubber det foran sig, desto dyrere bliver det at rette op. Man smider reelt regningen i børneværelset til de fremtidige generationer, når man vælger at lukke øjnene for 'rudekuglerne'. Det vil vi ikke være med til i Venstre.

Opskriften på genopretning er grundlæggende den samme som i det populære tvprogram "Luksusfælden": Få styr på dine udgifter, investér i fremtidige indtægter og hold så disciplinen. For fire år siden lovede vi, at vi ville nedbringe kommunes gæld med 200 mio. kr. af gælden – det har vi gjort! Yderligere har vi sikret, at der en stærk kassebeholdning på ca. 100 mio. kr. – også de kommende 4 år. Venstre vil også fremover være garanter for en fornuftig styring af

kommunens økonomi. Spekulationer i SWAP eller forgyldte anlægsprojekter må aldrig komme til at stjæle penge fra børn og ældre, fra pleje, uddannelse og omsorg.

For fire år siden var forholdet mellem det kommunale styre og erhvervslivet i kommunen dårligt. Ligesom borgerne, følte erhvervslivet sig ikke hørt, men tilsidesat. Venstre har gennem de sidste fire år været opsat på at forbedre dialogen med erhvervslivet og understøttet en positiv erhvervsudvikling som en investering i fremtidige jobs og flere borgere til kommunen. Det har bl.a. Dansk Industri kvitteret for. Haderslev Kommune er i dag nr. 33 blandt alle kommuners erhvervsklima – bedst i Sønderjylland! For fire år siden var vi nr. 90.

Vi er glade for resultatet, fordi vi har kunnet gøre det samtidig med, at vi har givet borgerne bedre service og flere tilbud, og vi har sat flere udviklingsprojekter i søen. En god økonomi er ikke et mål i sig selv, men forudsætningen for at udvikle hele Haderslev Kommune som et attraktivt sted at bo, leve og arbejde.

Det har vi gjort:

- Nedbragt gælden med 200 mio. kr.
- Lagt penge i kassebeholdningen, så den er robust.
- Sænket skatten på arbejde med 0,2 procentpoint.
- Overhalet 56 kommuners erhvervsklima (DI's undersøgelse).

Det vil vi gøre:

- Afdrage yderligere 100 mio. kr. på kommunens gæld.
- Sørge for der hele tiden er nok penge i kassebeholdningen til at klare det uforudsete – ca. 100 mio. kr.
- Sænke skatten på arbejde – Haderslev skal nærme sig niveauet i de andre sønderjyske kommuner.
- Op i top 20 over bedste erhvervsklima i Danmark (DI's undersøgelse).
- Arbejde videre i kampen med at fjerne unødvendige regler og bureaukrati.

Børn og familier. En god start på livet – Det handler om den næste generation

Vores børns er det mest dyrebare, vi har. Deres start på livet er de vigtigste investeringer, vi kan foretage os. Selv set i et snævert økonomisk perspektiv er tryghed til at lege og lære i barndommen billigere, end problemer der vokser sig større senere i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet eller i voksenlivet. Samtidig er et attraktivt børneområde et væsentligt parameter i konkurrencen om børnefamilier som tilflyttere, der kan styrke kommunens skatteindtægter.

Vi vil fortsætte arbejdet med at nedlægge silo-tænkningen, så børnene oplever sammenhængende forløb fra vuggestue og dagpleje over børnehave til folkeskole. Folkeskolen i sig selv har dog brug for ro. Tiden er ikke til flere reformer. Reform på reform i sidste periode, både lokalt og nationalt, har belastet skolerne til skade for medarbejdere og skoleelever. Vi vil give de ting, der allerede er sat i værk, mulighed for at finde rodfæste. Men mulighederne for lokale tilpasninger og lokalt forankrede udviklingsprojekter ude på den enkelte skole skal meget mere i spil.

Hvert år i denne valgperiode har vi afsat nye midler til skole- og dagtilbudsområdet. Det beløb, vi bruger pr. barn på dagtilbud og skoler, har derfor været stigende gennem denne

valgperiode. Vores ambition har været og vil også fremover være, at vi på disse kerneområder nærmer os det niveau, som sammenlignelige kommuner ligger på, så vi kan understøtte med mere personale ude på skoler og i dagtilbud.

Mange af folkeskolernes og dagtilbudenes bygninger er slidte. Som en del af Venstres genopretning, har vi i denne periode iværksat bygning af en ny folkeskole i Haderslev by og en ny børnehave i Gram. Og genopretningen er nødt til at fortsætte i den kommende periode. Her mener vi i Venstre, at særligt børnehaverne i Haderslev by står for tur.

Først og sidst så er vores ambition enkel: Vi skal have alle børn med! Også de som oplever bump på vejen og de som savner udfordringer. De fleste børn og unge oplever nu og da bump på deres vej. Men nogle børn oplever så alvorlige bump, at de og deres familier mister fodfæstet for en tid. Dem skal vi blive endnu bedre til at hjælpe på vej.

Dygtige fagfolks viden om børn og unges trivsel og udvikling skal i endnu højre grad gøres tilgængelig for familierne. Og de børn, der har brug for udfordringer, dem skal vi hjælpe til at blive så dygtige, som de kan, bl.a via en bredere vifte af talentforløb.

Det har vi gjort:

- Vedtaget bygning af ny skole til Sdr. Otting Skole (færdig 2020).
- Igangsat nybyggeri til børnehaverne i Gram (færdig 2018).
- Etablering af Børnecenter Øsby.
- Talentspræl – et tilbud til talentfulde unge i 7.-9. kl.
- Indkøbt Chromebooks til skolerne, så alle elever i 4.-9. kl. har én hver.
- Igangsat udviklingsprojekterne KaMiBe, Matemusik og Science i børnehøjde i dagtilbud og skoler.
- Igangsat projekter, der skal støtte unge ikke-uddannelsesparate til at blive klar til uddannelse.
- Åben Skole i samarbejde med erhvervsliv og foreninger.

Det vil vi gøre:

- Fortsætte med at tilføre området flere penge og nærme os niveauet for andre kommune. Vi skal især investere i de tidlige år.
- Nye børnehaver i Haderslev by.
- Vi skal have alle unge med – investere i, at børn og unge kan bryde med en negativ udvikling.
- Udbygge viften af talentforløb.
- Afsætte penge til nyt skoleinventar, så skolerne kan skabe nye, fleksible læringsmiljøer.
- Motivere og skabe rum for lokal udvikling i det enkelte skole og dagtilbud.

Kultur og fritid – Mere at leve for

At vi i en relativ lille kommune spiller fodbold i Superligaen og ishockey i Metal Ligaen, er næsten utroligt. Man kan med rette sige, at vi i Haderslev Kommune bokser over vores vægtklasse. Det er de færreste kommuner i Danmark, der kan følge med den præstation, og ingen på samme høje niveau i begge ligaer. Vi er lidt som humlebien, der trodser naturlovene og flyver. Det kan vi godt være stolte af, især når det bygger på Haderslev Fodbold Klub og Vojens Ishockey Klub med sunde, sønderjyske værdier som ydmyghed, flid og hårdt arbejde. Og det er med de værdier, vi har evnet at forbinde talentmassen med bredden. Der er ganske enkelt kort afstand mellem breddeidrættens motionister, talentmassen og de professionelle sportsudøvere.

De værdier og den model vil vi bruge til at udvikle de kreative miljøer i Haderslev Kommune. Vi har i 2017 oprettet en sang- og musiklinje sammen med idrætsklasserne på Sdr. Otting Skole. Vi vil over de næste 4 år arbejde videre med at styrke finkulturens talentudvikling inden for musik, kunst og teater.

Vi bliver ved med at understøtte de mange frivillige kræfter, der er i Haderslev Kommune.

Det gør vi først og fremmest ved at stille de bedste faciliteter til rådighed, men vi vil over de næste fire år gøre mere for at styrke de frivillige ledere. Vandsport og en ny svømmehal bliver et nyt indsatsområde over de næste fire år.

Det har vi gjort:

- Nyt motorikcenter i Gram (færdig 2018).
- Vest-tribune på Haderslev Stadion.
- Igangsat udvidelse af Staruphallen.
- Café HIC genåbnet med nye faciliteter.
- Udvidet Talentklasserne på Sdr. Otting Skole med en linje for sang- og musiktalenter.
- Ny kunstgræsbane i Vojens.

Det vil vi gøre:

- Ny svømmehal i Haderslev by.
- Døgnåbne idrætshaller.
- Udvikle vandsportsaktiviteter.
- Fortsætte udviklingen af de kreative miljøer for talenter inden for musik, kunst og teater.
- Udvikle Banehuset i Sommersted og kulturen i lokalbyerne.
- Understøtte processen med at opgradere Vojens Speedway Center til A-niveau.
- Fortsætte med at fjerne unødvendigt bureaukrati for de mange frivillige kræfter.

Plan og miljø – Forbinder og rydder op

Kommunens plan og miljø-område bliver let taget for givet. Når alt kører, som det skal, bliver det ikke bemærket. Men bliver skraldet ikke hentet, bliver man belært på genbrugspladsen, eller er det svært at se vejen for bare huller, så bliver området bemærket. Men ikke for det gode.

Da Venstre overtog styret for fire år siden, arvede vi en del forsømte veje, bygninger og anden infrastruktur. Derfor har de første fire år stået i genopretningens tegn. Vi har prioriteret ressourcer til både asfalt på vejene, men også bygget helt nye cykelstier i kommunen. Vi har også sat fyrtårnsprojekter i værk såsom udviklingen af Jomfrustien i Haderslev by.

Når en kommune fattes penge, så er plan og miljø-området som regel noget af det første, der skal udliciteres eller

privatiseres. Det har vi i Venstre valgt ikke at gøre, fordi vi ikke er ude på nogen spareøvelse. Vi har arbejdet målrettet med servicekulturen, så borgerne oplever en bedre service i deres kontakt med kommunen. Borgerne skal ikke kastes rundt i systemet eller blive afvist af en medarbejder, som ikke arbejder med det, som borgeren henvender sig om. Systemet er til for borgerne, og det er vores ansvar at sætte borgeren i centrum.

Driften af plan og miljø-området fungerer faktisk i dag! Vi kender alle til veje, der vil have godt af lidt asfalt, men driften fungerer, så infrastrukturen bliver vedligeholdt og udbygget i hele kommunen.

Det har vi gjort:

- Cykelsti mellem Starup og Øsby, mellem Over Jerstal og Vedsted, på Banestien og på Simmerstedvej.
- Asfaltering generelt i kommunen med de mest trafikerede steder først.
- Asfalt-appen "Giv et praj", så borgene direkte kan udpege huller i vejen.
- Bedre servicekultur.
- Igangsat Jomfrusti-projektet.

Det vil vi gøre:

- Udvidet åbningstid på genbrugspladserne.
- Udvide cykelsti-systemet.
- Forberede ny motorvejsforbindelse nord for Haderslev by, herunder udvikle erhvervsbyggegrunde ved Moltrup.
- Fleksible muligheder for at bygge i hele kommunen.

Lokalsamfund – Udvikling i balance

Det er ikke alle, der synes, at kommunalreformen med større kommuner har gjort tingene bedre. Bor man i landsbysamfund, kan man let få den opfattelse, at der sker meget mere i og omkring Haderslev by end hos sig selv.

Der kommer let til at se ud, som om der sker mere i Haderslev by, når 40 pct. af kommunens indbyggere bor i byen. Til gengæld viser udviklingen også, at de lokale samfund forstår at rykke sammen og gøre en forskel. Over Jerstal var i år nomineret til hæderen som årets landsby i Danmark – en flot præstation i sig selv. Gennem de sidste par år har lokalsamfundene i Haderslev Kommune fået økonomisk støtte (puljer på 50.000 kr. pr. landdistrikt) – vi kalder det Borgerbudgettering. Her går man sammen lokalt og beslutter, hvad pengene skal bruges til. I Venstre vil vi gerne understøtte lokalsamfundenes selvbestemmelse og politiske indflydelse i hverdagen. Den udvikling vil vi gerne accelerere med flere penge.

I Venstre ønsker vi servicen så tæt på borgeren som muligt. Derfor har vi genetableret muligheden for at få udstedt pas

og kørekort hos Borgerservice i Gram og Vojens. Vi har også flyttet tilbud på social- og sundhedsområdet ud, hvor behovet er. På den måde kommer servicen tættere på borgerne – også udenfor Haderslev by. Venstre vil fortsætte den udvikling, hvor kommunen tilbyder flere services rundt i kommunen. Det vil også understøtte Venstres udvikling af ledelses- og servicekulturen i kommunen. Vi vil have beslutningskraften lagt så tæt på de varme hænder, så borgeren også har størst mulighed for indflydelse.

Erfaringerne fra Borgerbudgettering og fra byudviklingsarbejdet i Forum Vojens og Vision Gram har vist, at det har stor værdi for borgerne, når kommunen skaber en mere koordineret indgang til kommunen for de mange frivillige, der skaber liv og aktivitet i landdistrikterne. Den tilgang skal vi have udbredt og udviklet endnu mere. Det skal være let at være frivillig.

Det har vi gjort:

- Understøttet landdistrikterne økonomisk i deres initiativer via borgerbudgettering.
- Servicen tættere på borgerne – åbnet for udstedelse af pas og kørekort i Gram og Vojens.

Det vil vi gøre:

- Understøtte flere landsbysamfunds selvbestemte udvikling med flere penge og overførselsret, så man kan spare sammen til større ting.
- Tilbyde flere services i hele kommunen, der hvor behovet og borgerne er.
- Skabe en mere koordineret indgang til kommunen for de frivillige i landdistrikterne.

Beskæftigelse og integration – Alle skal med

Ledigheden er lav i Haderslev Kommune. Lavere end landsgennemsnittet. Faktisk er ledigheden så lav, at vi ligger under det, som økonomerne kalder den strukturelle ledighed. Det giver os to udfordringer, som kan virke modstridende: På den ene side får flere virksomheder i erhvervslivet svært ved at rekruttere medarbejdere. Det gælder særligt inden for håndværksfag og andre faglærte.

Omvendt bliver det sværere at få de sidste ledige i job, fordi de bliver sværere at matche med job på arbejdsmarkedet. Kort sagt bliver virksomhedernes efterspørgsel mere specialiseret, mens det i sagens natur er de, som er længst fra arbejdsmarkedet, der er tilbage i ledighedskøen. Udfordringen blandt de ledige er særlig stor hos indvandrere og især indvandrerkvinder. Og det er yderligere et problem, fordi

vi i Venstre mener, at arbejdsmarkedet er en vigtig motor for integrationen i samfundet. Her må vi bringe alle nyttige værktøjer i spil – også økonomiske sanktionsværktøjer.

Vi kommer ikke uden om, at vi bliver nødt til at gøre en ekstraordinær indsats for at få de sidste i job. De skal håndføres i højere grad, så de kan komme ind på arbejdsmarkedet på deres egne præmisser. Det er både gulerod og ekstra skub, der skal til. Jobcentret må med Haderslev Erhvervsråd intensivere samtalerne med erhvervslivet om, hvilke forløb de sidste skal igennem, før de kan komme i betragtning. På den baggrund må vi have de sidste i forløb med virksomhederne, der kan bane vejen for en permanent tilknytning til arbejdsmarkedet, så de kan forsørge sig selv.

Det har vi gjort:

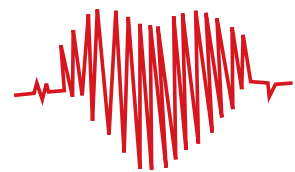
- Sænket ledigheden.
- Lavet branchepakker til flygtninge, der skal i job.
- Opstartet projekt JobFirst.
- Opnået hurtigere afklaring om jobparathed ved brug af privathospitaler.
- Iværksat 360 graders integrationspolitik.

Det vil vi gøre:

- Tilbyde flere individuelle forløb i tæt samarbejde med erhvervslivet.
- Sikre bedre vilkår for de virkelig syge med behov for hjælp.
- Praktik og jobafklaring skal give mening.
- Skabe småjobs (225-timers job).
- Lade ledige lave sociale aktiviteter på plejehjem, i børnehaver og på skoler.

Ældre og sundhed. – Med værdighed og rettidig omhu

De færreste, hverken ældre eller yngre borgere, har de samme interesser som for bare 10 år siden. Derfor går vi en spændende tid i møde. En tid, der kommer til at stå mere i de ældres tegn. Vel at mærke nutidens ældre. Politikere i Haderslev Kommune er nødt til at have modet til at gå nye veje, til at turde tænke anderledes og skabe nye muligheder – både for at bo og for at leve.

Selvom vi lever længere, og mange heldigvis går gennem det meste af deres liv uden at blive ramt af alvorlig sygdom, så skal vi bruge flere penge bare for at kunne følge med befolkningsudviklingen. Derfor kræver området flere varme hænder og mere uddannet personale over de næste fire år. Venstre har ikke været og vil ikke ud i spareøvelser på ældreområdet. Under Venstres ledelse har Haderslev Kommune konsekvent brugt flere penge på ældreområdet. Og sådan som sammensætningen i befolkningen udvikler sig, så bliver vi også ved med det, i de kommende fire år.

I Venstre sætter vi mennesket før systemet, så når gruppen af ældre bliver større, mener vi også, at behovet bliver større for at fokusere på den enkelte som person med forskellige vaner og behov. Det handler simpelthen om den enkelte persons værdighed og integritet. Derfor lægger vi også vægt på, at den enkelte person har muligheder at vælge imellem, så systemet tilpasser sig så meget til den enkelte persons hverdag som muligt. Det skal være muligt at komme på privatbesøg, deltage i foredrag og forskellige aktiviteter. Der skal i det hele taget være lige så gode muligheder for at fastholde og skabe nye netværk for ældre borgere, som det er for yngre borgere.

I det hele taget er vi i Venstre meget optaget af, at sundhed er andet og mere end at forebygge sygdom. Vil vi sætte mestring af livet og positive fællesskaber i centrum for sundhedsindsatsen de kommende år. Vi skal være en sund uddannelses- og erhvervskommune og bidrage til, at borgerne finder sunde og naturlige rammer om hverdagslivet.

Det har vi gjort:

- Sundhedshuse i Vojens og Haderslev.
- Nedbragt ventetid til genoptræning.
- Indført frit valg mellem madordninger.
- Styrket Akutteamet, så flere borgere får den rette behandling, når de udskrives fra sygehusene.
- Sikret døgnbemanding på kommunens akutfunktion og åbnet to akutpladser.
- Etableret 2 nødboliger til hjemløse og udsatte borgere.
- Udviklet projektet "Unge på sporet".
- Indført "Sunde Spirer" – et tilbud til børn og unge, der vil tabe sig. Findes i Gram, Vojens og Haderslev.
- Fået Hørelinik til Vojens Sundhedscenter.
- Sat fokus på mænds sundhed i hverdagen.
- Styrket samspillet med de frivillige patientforeninger.

Det vil vi gøre:

- Flere varme hænder på plejehjem og i hjemmeplejen.
- Mere fagligt uddannet personale og ledelse.
- Visitationen skal være Danmarks bedste. Vi skal ikke kun sige, at vi ser mennesket før sygdommen- vi skal gøre det.
- Inddrage ældre mere i beslutninger.
- Oprette sygeplejeklinik i Haderslev Sundhedscenter.
- Røntgenafdeling i Haderslev Sundhedscenter.
- Støtte frivilligt beredskab.
- Forbedre beredskabet ved overdragelse af borgeren fra sygehus til eget hjem.
- Gøre Haderslev Kommune endnu mere demensvenlig.
- Styrke vores indsats på genoptræning.

Hans Peter Geil
Haderslev

Allan Emiliussen
Haderslev

Bent Kloster
O. Jerstal

Carsten Dyhre Hansen
Øsby

Holger Mikkelsen
Simmersted

VENSTRE^S KANDIDATER TIL KOMMUNALVALG & REGIONSRÅDSVALG

Inga Lykke
Moltrup

Keld Valentin
Starup

Lene Bitsch Bierbaum
Sommersted

Ole Bang Jensen
Haderslev

Jesper Bitsch Bierbaum
Haderslev

Mads Skau
Hammelev

Peter Christian Jacobsen
Bjerning

Preben Holmberg
Vojens

**Vores nye
hold er klar
til en
ny runde**

Signe Knappe
Gram

Svend Jessen
Gram

Tanja Stengaard
Nustrup

Thomas Fredsted
Hammelev

Torben Rostgaard Sørensen
Vojens